ΤΟ ΚΙΝΗΜΑΤΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΤΙΜΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΑΝΟΜΗ.
ΜΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ.

Ο πλούτος των κοινωνιών όπου κυριαρχεί ο καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής *εμφανίζεται σαν ένας τεράστιος σωρός από εμπορεύματα*. Όλος αυτός ο πλούτος είναι προϊόν της δικιάς μας δραστηριότητας, της εργασίας της παγκόσμιας εργατικής τάξης, την οποία εκμεταλλεύεται το παγκόσμιο κεφάλαιο. **Εμπορεύματα** είναι και *τείνουν* να γίνονται συνεχώς, τα περισσότερα πράγματα που βλέπουμε γύρω μας είτε αυτά είναι υλικά, είτε άυλα αντικείμενα.

Το ίδιο δεν θα να ισχύει κάτι διαφορετικό για το βιβλίο, καθώς κι αυτό αποτελεί ένα ακόμα εμπόρευμα στον κόσμο των εμπορευμάτων. Η μοίρα του είναι η ίδια· τόσο γενικά (παράγεται και κυκλοφορεί μέσα στην καπιταλιστική κοινωνία), όσο και ειδικά, στη μορφή που παίρνει η καπιταλιστική κοινωνία, εδώ, σήμερα στην Ελλάδα. Συνεπώς σαν ένα ακόμα εμπόρευμα κουβαλάει στην "ψυχή" του πρώτα και κύρια την εργασιακή εκμετάλλευση και τις διάφορες εκφάνσεις που αυτή παίρνει γύρω μας: χαμηλά μεροκάματα, ανασφάλιστη εργασία, εργοδοτική τρομοκρατία και ενταντικοποίηση προς όφελος της "ανταγωνιστικότητας" και της "εθνικής ανάπτυξης". Όλες οι βιτρίνες, όλα τα καθαρά, γυαλισμένα και τακτοποιημένα ράφια, οι εντυπωσιακοί τόμοι και τα εξώφυλλα δεν θα μπορούσαν να υπάρξουν χωρίς εμάς: Ο "πνευματικός κόσμος" των εκδοτών βασίζεται στον τεράστιο κόσμο της στυγνής καπιταλιστικής εκμετάλλευσης.

Το ίδιο το βιβλίο λοιπόν ως προϊόν είναι παράγωγο αυτής της κατάστασης. Από κει και πέρα, το βιβλίο στην κυκλοφορία του, αποκτά μια χρηματική μορφή, την τιμή του (*αυτή η ερωτική ματιά που ρίχνουν τα εμπορεύματα στο χρήμα*). Η τιμή, όμως, για την οποία θέλουμε να μιλήσουμε εμείς είναι ένα άλλο ζήτημα, που συνδέεται άρρηκτα με την λογική και την πρακτική της **ανταλλαγής,** του ότι "κάτι πρέπει να δώσω για να πάρω", από την οποία παράγονται και αναπαράγονται διάφορες σχέσεις, λογικές και κουλτούρες.

Αυτή *πρέπει* να είναι και *είναι* η βάση της κριτικής μας. Χωρίς να κατέχουμε συνταγές μαγειρεμένες στο καζάνι της "ιδεολογικής καθαρότητας" παραθέτουμε παρακάτω μια σύντομη κριτική καταγραφή για τη σχέση που έχουν οι κινηματικές εκδόσεις και το κινηματικό βιβλίο, με την τιμή στον ελλαδικό χώρο.

ΚΙΝΗΜΑΤΙΚΕΣ – ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ.

Ι. Εκδόσεις χωρίς αντίτιμο/ με ελεύθερη συνεισφορά.

Για να μπορέσουν να υπάρξουν τέτοιου τύπου εγχειρήματα, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ύπαρξη συντροφικών σχέσεων, ομάδων και συλλογικοτήτων που να μπορούν να τα υποστηρίξουν, τόσο από πλευράς κόπου και χεριών, όσο και από υλικής άποψης για την πληρωμή των υποδομών (τυπογραφεία, βιβλιοδετεία), αλλά και των πρώτων υλών (χαρτί, φιλμ) που δεν βρίσκονται στα χέρια μας. Αξίζει βέβαια εδώ να αναφέρουμε, τη δημιουργία και την ύπαρξη της τυπογραφικής Κολλεκτίβας "Ρότα", που είναι ένα σημαντικό βήμα ως προς το κομμάτι των υποδομών.

Πέρα όμως από τις υποδομές και τις πρώτες ύλες σημαντικό κομμάτι στην έκδοση ενός βιβλίου αποτελούν οι μεταφράσεις/διορθώσεις/επιμέλεια κλπ. που στην προκειμένη περίπτωση γίνονται χωρίς κανένα αντίτιμο και βασίζονται στην αυτοδέσμευση του/ης καθενός/μιας απέναντι στον εαυτό του/της, στην συλλογικότητα που ανήκει και στο ριζοσπαστικό κίνημα και που έχουν άμεση συνάφεια με τις προαναφερθείσες συντροφικές σχέσεις.

Είναι προφανείς, λοιπόν, οι δυσκολίες που καλούνται να αντιμετωπίσουν τέτοια εγχειρήματα και ειδικά σε περιόδους κρίσης που πάνε πακέτο με ανεργία ή κακοπληρωμένη εργασία, όπου οι οικονομικές δυσκολίες του καθενός μειώνουν τη δυνατότητα κάλυψης των εξόδων μιας έκδοσης.

Πολλοί βέβαια θα ισχυριστούν ότι το ίντερνετ αποτελεί λύση σε αυτό το ζήτημα, καθώς ο καθένας μπορεί να δημοσιοποιήσει τις ιδέες του χωρίς αντίτιμο. Για εμάς όμως μια οθόνη δεν μπορεί να αντικαταστήσει το τυπωμένο χαρτί (και αυτό δεν είναι ζήτημα ρομαντισμού). Εξάλλου, παρόλο που στο ίντερνετ δε χρειάζονται οι ίδιες υποδομές για την ψηφιακή έκδοση, είναι ακόμα απαραίτητη η ίδια εργασία επιμέλειας που απαιτεί η έντυπη έκδοση.

Οι εκδόσεις χωρίς αντίτιμο, συγκρούονται έμπρακτα με την λογική του βιβλίου-εμπορεύματος και όλη την κυρίαρχη αντίληψη περί τιμής. Επιπλέον ο κάθε άνθρωπος μπορεί ελεύθερα να το αποκτήσει.

Οι εκδόσεις με ελεύθερη συνεισφορά, πέρα από τη βοήθεια στην κάλυψη των εξόδων, επιδιώκουν να χτίσουν μια κουλτούρα κατανόησης για το πώς κάθε τι που δημιουργείται μέσα από κινηματικές διαδικασίες δε πραγματώνεται μεταφυσικά, αλλά απαιτεί κόπο και έξοδα, τα οποία καλό είναι να αναγνωρίζονται (και όχι μόνο ηθικολογικά όταν αυτό είναι δυνατόν) και να στηρίζονται, έστω και οικονομικά. Με αυτόν το τρόπο είναι δυνατή τόσο η συνέχεια τέτοιων εγχειρημάτων στον χρόνο, όσο και ο πολλαπλασιασμός τους στον (κοινωνικό) χώρο.

ΙΙ. Εκδόσεις στην τιμή κόστους.

Οι εκδόσεις στην τιμή κόστους δεν επιδιώκουν την απόκτηση κέρδους, αλλά προσπαθούν να περιορίσουν την οικονομική φύρα που υπάρχει σχεδόν πάντα στις εκδόσεις με ελεύθερη συνεισφορά.

Είναι πολλοί οι λόγοι που μπορεί κάποιοι να επιλέξουν αυτή την εναλλακτική: οι οικονομικές δυσκολίες που προαναφέρθηκαν και η έλλειψη υποστήριξης από κάποια ομάδα ή συλλογικότητα είναι μερικοί από αυτούς. Και ενώ από πολλούς μπορεί να θεωρηθεί έκπτωση, ως προς το αντιεμπορευματικό ζήτημα, είναι παραγωγικό να αναλογιστούμε όλοι την ευθύνη που έχουμε σε σχέση με την υλική ή όποια άλλη στήριξη αυτών των εγχειρημάτων, που σίγουρα δυσκολεύονται να ευδοκιμήσουν στην κουλτούρα του τσάμπα.

ΙΙΙ. Εκδόσεις που αποφέρουν ένα οικονομικό πλεόνασμα για να δημιουργείται ένα απόθεμα χρημάτων για υπό έκδοση βιβλία.

Σε αυτά τα εγχειρήματα είναι κάπως ασαφές το πώς γίνεται η "τιμολόγηση" των βιβλίων. Μπορεί να έχει να κάνει με το μέγεθος, την ποιότητα, τις μελλοντικά προγραμματισμένες εκδόσεις ή και με όλα τα παραπάνω. Το μόνο σίγουρο είναι ότι αν κάποιος αγοράσει ένα βιβλίο τέτοιου εγχειρήματος από το βιβλιοπωλείο θα δυσκολευτεί να αναγνωρίσει από την τιμή του ότι πρόκειται για κινηματική έκδοση, καθώς αυτή πολλές φορές πλησιάζει τα εμπορικά βιβλία.

Ενώ είναι σαφές ότι η πρακτική αυτή διευκολύνει τις εκδοτικές συλλογικότητες να έχουν διάρκεια στο χρόνο και ενώ ξέρουμε ότι το πλεονάζον χρήμα δεν καταλήγει στις τσέπες κανενός αλλά είναι διαθέσιμο για κινηματικές διαδικασίες, παρατηρούμε μια μεγάλη αντίφαση σε αυτή τη πρακτική. Ενώ σαν συλλογικότητα προσπαθείς να "ανοίξεις", να κοινωνικοποιήσεις τις ιδέες σου, ταυτόχρονα, τις περιχαρακώνεις με ένα τσουχτερό αντίτιμο. Και μπορεί το κίνημα να είναι χτισμένο πάνω σε τέτοιες και άλλες αντιφάσεις,

αλλά θα πρέπει να αποτελεί αντικείμενο προβληματισμού: αντιμετωπίζεται η γνώση σαν εμπόρευμα μέσα από την ύπαρξη τέτοιων επιλογών; Στο όνομα της ευρείας διάδοσης των ριζοσπαστικών απόψεών και της συνέχειας του εκδοτικού εγχειρήματος, πόση σημασία έχει η τιμή και το μέγεθός της;

Οι δυο πρώτες κατηγορίες εκδοτικών εγχειρημάτων συγκλίνουν σε ακόμα ένα χαρακτηριστικό: δεν έχουν πνευματικά δικαιώματα και το παραγόμενο αποτέλεσμα είναι ελεύθερο προς χρήση από τον καθένα και την καθεμία, αρκεί να τηρείται η επιθυμία της έκδοσης να αναφέρεται η πηγή (κι αυτό όχι πάντα). Η πολιτική αυτή ακολουθείται ακόμα και από την επόμενη κατηγορία εκδόσεων.

V) Εκδοτικοί οίκοι που εκδίδουν πολιτικά βιβλία και οι άνθρωποι που τους έχουν ζουν (και) από αυτή την οικονομική δραστηριότητα.

Στο πρόσφατο παρελθόν του α/α χώρου/κινήματος (αρχές δεκαετίας 80) χάρη σε τέτοιους εκδοτικούς οίκους ήρθαν στον ελλαδικό χώρο νέες ιδέες/απόψεις/ ιστορικά γεγονότα του ορίζοντα του ανταγωνιστικού κινήματος. Εκείνη την εποχή, που τα μέσα ήταν σπάνια (υπολογιστές και χρήση αυτών), η πρώτη ύλη (χαρτί, φιλμ), τα τυπογραφεία/βιβλιοδετεία κλπ. αρκετά πιο ακριβά από ότι τώρα και γενικότερα η τεχνολογία πιο πίσω και όχι τόσο προσβάσιμη, αυτοί οι εκδοτικοί οίκοι αποτελέσαν φάρους και πόλους συσπειρώσεις για τον ανατρεπτικό/ ριζοσπαστικό χώρο.

Παρ όλη τη συνεισφορά τους όμως στην πορεία των χρόνων, και με δεδομένο ότι οι άνθρωποι που βρίσκονταν πίσω από τέτοια "εγχειρήματα", ζούσαν από αυτά ή τουλάχιστον επιχειρούσαν να βγάζουν κέρδος, η δυναμική του κεφαλαίου (όπως σε κάθε περίπτωση έτσι και εδώ) προσπαθούσε να αλλοτριώσει την εργασία και τα παραγόμενα προϊόντα σε σημείο που τελικά κάποια από αυτά τα εκδοτικά "εγχειρήματα" θυμίζουν "μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις"/ εμπορικούς οίκους, παρά τις όποιες αντιστάσεις και τις προθέσεις των κατόχων τους. Επιπλέον, έχουν γίνει καταγγελίες και εργατικές διεκδικήσεις σε ανάλογους εκδοτικούς οίκους. Παρόλ' αυτά οφείλουμε ν' αναγνωρίσουμε, ότι υπάρχουν και τέτοιας κατηγορίας οι εκδόσεις, που οι εκδότες δεν κυνηγούν "τα πολλά" και δεν εκδίδουν με βάση το πόσο θα πουλήσουν.

Πολλές φορές παράγεται μια αντίφαση όταν επιλέγουμε να βιοποριστούμε από τις ιδέες, από αυτά που αγαπάμε και πρεσβεύουμε, μέσα σε ένα καπιταλιστικό σύστημα με κυρίαρχο χαρακτηριστικό τον ανταγωνισμό, μιας και αναπόφευκτα αναπαράγουμε όλο το πλέγμα των εμπορευματικών σχέσεων και εν τέλει τις σχέσεις που καθορίζονται από το κεφάλαιο. Έτσι, επειδή οφείλουμε να γίνουμε ανταγωνιστικοί σε μια αγορά που εισέρχονται νέοι "παίκτες", πρέπει το βιβλίο/προϊόν να γίνει ελκυστικό, καθώς δεν απευθυνόμαστε μόνο σε συντρόφισσες/ους αλλά και σε πελάτες. Χρειάζεται προσοχή ώστε αυτές οι σχέσεις να μην επισκιάσουν τις συντροφικές και ώστε να μην έρθουν στο προσκήνιο το κέρδος και η ζημιά.

Και τέλος ίσως να είναι λίγο προβληματικό να αντιμετωπίσουμε με τον ίδιο ακριβώς τρόπο και με τα ίδια επιχειρήματα αυτού του τύπου εκδόσεις καθώς αποτελούν κυρίως βιοποριστικό μέσο και θα έπρεπε να αντιμετωπίζονται διαφορετικά από ότι μια πολιτική συλλογικότητα, παρόλο που οι κάτοχοι τους μπορεί να συμμετέχουν στο κίνημα και να το στηρίζουν.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ

Για τα συντροφικά εγχειρήματα που δεν βγάζουν κέρδος από τις εκδόσεις τους, ούτε συσσωρεύουν χρήμα ένα ακόμα ζήτημα είναι η διανομή, η οποία σε μεγάλο βαθμό είναι προβληματική.

Παρόλο που υπάρχουν δεκάδες καταλήψεις και στέκια σε όλο τον ελλαδικό χώρο, η διανομή βιβλίων υπολειτουργεί -όταν δεν απουσιάζει παντελώς- καθώς δεν υπάρχει ένα οργανωμένο δίκτυο μεταξύ των πολιτικών χώρων και των εκδοτικών εγχειρημάτων για τη διακίνηση των βιβλίων, αξιόπιστα, συντροφικά, με υπευθυνότητα και συνέπεια.

Η έλλειψη ενός δικτύου διανομής και άλλοι λόγοι (πολλά σημεία διανομής, περισσότεροι υποψήφιοι αγοραστές) οδηγούν εκδοτικά εγχειρήματα να διακινούν τα βιβλία τους σε υψηλότερη τιμή από το κόστος, να τα διαθέτουν σε περίπτερα ή βιβλιοπωλεία. Το γεγονός αυτό συμβάλλει στην αύξηση της τιμής και εκχωρεί στους κάθε καταστηματάρχες & πελάτες το δικαίωμα να αντιμετωπίσουν την έκδοση σαν εμπόρευμα. Η παραπάνω επιλογή είναι ακόμα πιο προβληματική όταν, στο όνομα της ευρύτερης διακίνησης, συμπεριλαμβάνονται βιβλιοπωλεία όπως ο Ευριπίδης ή ο Ιανός, στα οποία έχουν γίνει και εργατικοί αγώνες.

Είναι καιρός να αρχίσει αυτή η κουβέντα και να τεθούν προβληματισμοί, σκέψεις, ιδέες και σχεδιασμοί για μια υποδομή, της οποίας η απουσία αφήνει μεγάλα κενά. Όλα αυτά τα προβλήματα θα καταφέρουν να μετριαστούν αν αρχίσει να λειτουργεί ένα σωστά οργανωμένο δίκτυο διακίνησης σε χώρους προσβάσιμους σε μεγαλύτερη μερίδα ανθρώπων, ώστε να πραγματωθεί ακόμα μια υποδομή για το κίνημα: η ελεύθερη διακίνηση ιδεών μακριά από κέρδη, ζημιές, συμφέροντα.

Η ΔΙΚΙΑ ΜΑΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.

Θα αναφερθούμε στη δική μας εμπειρία της έκδοσης ενός βιβλίου, προσθέτοντας οτι σε καμία περίπτωση δεν κατατάσσουμε τους εαυτούς μας στα εκδοτικά εγχειρήματα.

Η δική μας έκδοση έγινε πριν περίπου δύο χρόνια. Το βιβλίο αποτελούταν από δύο μέρη. Το πρώτο μέρος ήταν επανέκδοση ενός λογοτεχνικού έργου που έχει εξαντληθεί. Το δεύτερο προέκυψε από δική μας έρευνα και γράφτηκε εξ' ολοκλήρου από εμάς. Επίσης όλο το κομμάτι των γραφιστικών και η επιμέλεια έγινε με λιγότερο ή περισσότερο συλλογική δουλειά. Τα 1.000 αντίτυπα κόστισαν περίπου 1.000 ευρώ, έτσι το διαθέταμε σε τιμή κόστους ένα ευρώ. Η διανομή που κάναμε (σε στέκια, καταλήψεις και άτομα) ήταν πρόχειρη και χωρίς σχεδιασμό, με αποτέλεσμα σε κάποιες περιπτώσεις να μη γνωρίζουμε πόσα βιβλία έχουμε δώσει και πού. Ακόμα, δεν επιλέξαμε να το πάμε σε βιβλιοπωλεία, γιατί γνωρίζουμε ότι η τιμή του αυξάνεται, γιατί δεν θέλαμε να μοιάζει με ένα ακόμη εμπόρευμα και γιατί εν τέλει κανείς μας δεν το πρότεινε. Επίσης, έως τώρα, δεν έχει γίνει καμία εκδήλωση βιβλιοπαρουσίασης για να μιλήσουμε για το βιβλίο αναλυτικότερα.

Μαθαίνοντας ή προσπαθώντας να μάθουμε από τα λάθη μας η πρόθεση μας είναι να συνεχίσουμε τις εκδοτικές προσπάθειες.

Κλείνοντας, αυτή η συζήτηση θα θέλαμε να περιστραφεί τόσο γύρω από το ζήτημα της τιμής, όσο και από την οργάνωση ενός δικτύου διανομής.

Με αφορμή την εκδήλωση για τα 18 χρόνια του στεκιού, Νοέμβρης 2014

Αυτοδιαχειριζόμενο Στέκι